

Vingelsjuka hos katt och andra bornavirusinfektioner

Jonas Johansson Wensman

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för kliniska vetenskaper, Avdelningen för idisslarmedicin och epidemiologi, Box 7054, 750 07 Uppsala. Jonas.Wensman@slu.se

Vingelsjuka hos katt är en fruktad neurologisk sjukdom som främst drabbar katter som får gå ute. Sjukdomen karaktäriseras av en inflammation i hjärna, hjärnhinnor och ryggmärg och orsakas av en infektion med bornavirus. Samma virus orsakar bornasjuka hos häst och får, och ett närbesläktat virus ger upphov till "ara-sjukan" hos papegojor, kallad "proventricular dilatation disease" (PDD) på engelska.

De vanligaste symtomen vid vingelsjuka hos katt är vingliga bakben (ataxi), bortfall av vissa reflexer och ibland beteendeförändringar, såsom ökad tillgivenhet. Sjukdomen rapporteras främst från Sverige med flest fall från Mälardalsregionen. Hur katter blir smittade av bornavirus är ännu inte helt klarlagt, men sannolikt får katten i sig virus när den jagar smittade gnagare och småfåglar. De flesta katter får så allvarliga symtom att de avlivas inom 1 månad efter sjukdomsdebut. I dagsläget finns inget vaccin och ingen utprövad behandling. Diagnos ställs kliniskt genom att utesluta andra orsaker till symtom och stärks om katten har utvecklat antikroppar mot bornavirus.

Det senaste decenniet har ett flertal projekt finansierade av Agrias/SKK:s forskningsfond, Michael Forsgrens stiftelse, Stiftelsen svensk hästforskning och SLU:s sällskapsdjursfond bedrivits vid SLU i samarbete med forskare vid SVA, Uppsala universitet, Norge, Island, Tyskland och USA. Syftet med forskningen har varit att förbättra diagnostiken för vingelsjuka och andra bornavirusinfektioner, samt att bättre förstå infektionsförloppet.

Projekten har hittills resulterat i fem vetenskapliga artiklar, två översiktsartiklar och en doktorsavhandling. Vi har visat att antikroppar i serum stärker den kliniska misstanken för vingelsjuka, då åtta av tio katter med vingelsjuka bär på antikroppar jämfört med en av sex i en normal kattpopulation. Vi har också visat att viruset genom ett av sina proteiner kan hämma immunförsvaret hos infekterade celler, något som är viktigt för att viruset ska kunna orsaka en långvarig infektion. Tidigare har man trott att det framför allt har varit kroppens immunförsvaret mot virusinfektionen som ger upphov till de kliniska symtomen. Vi har dock visat att katter med milda symtom på vingelsjuka har en kraftigare inflammation i hjärnan än katter med allvarliga symtom, vilket tyder på att viruset i sig har större effekt på uppkomst av symtom än vad tidigare har varit känt.

För första gången har vi även hittat bornavirusantikroppar på Island hos islandshästar med neurologiska symtom. Det är dock oklart om bornavirus var orsaken till de neurologiska symtomen. Just nu håller vi även på att beskriva det första fyndet av bornavirus hos papegoja i Sverige. Det är dock inte det första svenska fallet av den sjukdom hos papegoja som bornavirus orsakar, men det är det första bekräftade fallet i och med att virus hittades i hjärna och lunga.